

पर्यावरणीय समस्या व मानवी जीवन

(Environmental Problems and Human Life)

: संपादक :

प्रा. डॉ. वशिष्ठ गणपतराव बन

पर्यावरणीय समस्या व मानवी जीवन (Environmental Problems and Human Life)

: संपादक :

प्रा. डॉ. वशिष्ठ गणपतराव बन
लोकप्रशासन विभागप्रमुख
पंडीत दीनदयाल उपाध्याय महाविद्यालय, देवणी
जि.लातूर (महाराष्ट्र)

अरुण
प्रकाशन,
लातूर

त्याची तीव्रता एखाद्या प्रदेशात कमी-जास्त होत असते .जलतंत्र म्हणतात की एक वर्ष पडलेल्या पावसाचे पाणी असे वर्षभरयत पुरे एवढी असते पण त्यासाठी पुरेशी जलसाठे निर्माण व्हायला हवेत. वैयक्तिक पातळीवर गाव पातळीवर लोकसंख्या वाढवून शेती उद्योगातील पाण्याचे योग्य नियोजन केले तर शेणाच्या काळामध्ये आपण निश्चितच देीन हात करू शकू असे पाण्या साठी, शेती साठी, उद्योगांध्यांसाठी पाण्याचा तुटवडा होणार नाही.

सारांश -

आज भारतात जल प्रदूषणाचे प्रमाण वाढलेले आहे.देशभरातील नद्या, कालवे आणि शहरांच्या मध्यभागी असलेले विहिरी आता प्रदूषित झालेल्या आहेत. शहरातील सांडपाणी आणि उद्योगांध्यातील प्रक्रिया न केलेले रसायनमिश्रित पायामुळे जलप्रदूषण वाढले आहे.ते कमी करून जमिनीतील जलपुनर्भरण करणे आवश्यक आहे, शेती आणि उद्योगापाण्याचा बेसुमार उपसा होतो. पण घरगुती बोर, सार्वजनिक बोर, विहिरी, यातील पाण्याचे पुनर्भरण होत नाही. हे वास्तू आवश्यक आहे. लोकसंख्येचे वाढते प्रमाण लक्षात घेता आणि लोकांची मानसिकता लक्षात घेता येत्या काळात भारतीयांना पाण्याचा अपव्यय करणारी आणि पाण्याचे महत्त्व न जाणणारी आपली मानसिकता बदलणे आवश्यक आहे. पाण्या जमिनीतील पुनर्भरण तसेच पाण्याचा पुनर्वापर आणि वर्षा जल संचयनाचे प्रमाण वाढवणे गरजेचे आहे. पाण्या बाबत सार्वदृष्टिकोन बदलणे आवश्यक आहे. पाण्याचा उपसा कमी करून जल प्रदूषण बाबत कठोर कायदा आणि त्याची कडेअमलबजावणी करणे आवश्यक आहे. आज शहरी आणि ग्रामीण भागात एक लीटरची पाण्याची बाटली २० ते २५ रुपयां विकली जात आहे. हे बाटलीबंद पाणी विकत घेण्याची लोकांची मानसिकता बनली आहे. पण सर्वांनी जल व्यवस्थापन जलपुनर्भरण करण्यासाठी पुढाकार घ्यावा. शहरी आणि ग्रामीण भागात सरकार आणि स्वयंसेवी संस्थांच्या मदतीने हे कामार्गी लावणे आवश्यक आहे. पुढील १० वर्षात भीषण पाणीटंचाई होणारा देश म्हणून भारताकडे बोट दाखवले जात आहे

जल व्यवस्थापन करताना सर्वच पातळीवर लोकांचे प्रबोधन करणे आवश्यक आहे. जल साक्षरता आणि त्याणे येणारे जल व्यवस्थापन ही काळाची गरज आहे. गेल्या काही वर्षात लोकांचा सरकार वर अवलंबून राहण्याची मानसिकता वाढलेली आहे. सरकार कोल, त्यांनी करावे, अशी मानसिकता आता कालबाह्य झाली पाहिजे आणि जल व्यवस्थापन जलपुनर्भरण करणे हे प्रत्येकाचे परम कर्तव्य आहे हे जाणून त्या दृष्टीने पावले उचलायला हवीत.

संदर्भ सूची

१. Water management and sustainable development editor Dr. R. T. Bedre, January 15 page no.152-154
२. डॉ.ना.य. डोळे पायाभूत अभ्यासक्रम विद्या बुक पब्लिशर औरंगाबाद १९९९, पान.१७६
३. वृक्षवेत्ती मासिक, जून २०१३, संपादक डॉक्टर दयानंद उजळले पाणलोट विकास आणि जलसाक्षरता श्री पोस्टार पवार, पान ३.
४. <https://www.maayboli.com/node/73304>
५. <https://www.saamana.com/article-on-water-problems/>
६. <https://prahaar.in/%E0%-4%9C%E0.>
७. <https://m-hindi.indiawaterportal.org.>
८. लोकराज्य मासिक, ऑगस्ट २०११.
९. बळीराजा मासिक, मे २०१३.
१०. शेतकरी मासिक मे २००८.

PRINCIPAL

Late Ramesh Wargupkar (ACS)
College, Sonpeth Dist. Parbhani